

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 2. juni 2023

Sag 18/2022

Lady & Kid A/S,
Direct Nyt ApS,
Harald Nyborg A/S

og

KID-Holding A/S

(advokat Henrik Peytz for alle)

mod

Skatteministeriet

(advokat Sune Fugleholm)

Appellanterne, Lady & Kid A/S, Direct Nyt ApS, Harald Nyborg A/S og KID-Holding A/S, har under forberedelsen af denne sag anmodet om, at der stilles præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen.

Indstævnte, Skatteministeriet, har udtalt sig imod, at der sker forelæggelse.

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jens Peter Christensen, Kurt Rasmussen og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Lady & KID A/S, Direct Nyt ApS, Harald Nyborg A/S og KID-Holding A/S har anmodet om, at EU-Domstolen forelægges følgende spørgsmål:

1. Er en medlemsstats øverste domstol efter EU-retten, herunder EUF-traktatens artikel 267, stk. 3, og Charterets artikel 47 forpligtet til at begrunde et afslag på præjudiciel forelæggelse, der er baseret på domstolens ”foreløbige vurdering”?

2. I tilfælde af, at spørgsmål 1 besvares bekræftende, ønskes oplyst, hvorvidt en begrundelse, hvorefter ”fortolkningen af den EU-ret, der er relevant for sagen, ikke giver anledning til en sådan tvivl, at der er behov for at forelægge spørgsmål herom for EU-Domstolen”, er tilstrækkelig til at opfylde begrundelsespligten?
3. Hvis svaret på spørgsmål 2 er benægtende, ønskes oplyst, hvilke krav en begrundelse som nævnt i spørgsmål 1 skal opfylde?
4. Er det tilstrækkeligt, at en national ret som nævnt i spørgsmål 1 først giver sin begrundelse for, at der ikke skal ske præjudiciel forelæggelse, i den endelige dom, når begæringen herom er fremsat, og afslaget på forelæggelse er meddelt under sagens forberedelse?

Skatteministeriet har som anført udtalt sig imod, at der sker præjudiciel forelæggelse.

Den foreliggende sag

Hovedsagen angår, om Kongeriget Danmark repræsenteret ved Skatteministeriet har handlet ansvarspådragende efter EU-rettens principper om erstatning for skade påført borgere ved at have indført og opkrævet en EU-stridig afgift (ambi) og ved efterfølgende at have praktiseret en EU-stridig tilbagebetalingspraksis.

Appellanterne havde under sagens behandling for Østre Landsret anmodet om præjudiciel forelæggelse af en række spørgsmål for EU-domstolen, hvilket landsretten afviste.

For Højesteret anmodede appellanterne om præjudiciel forelæggelse af 14 nye spørgsmål om erstatningsansvar for indførelsen af ambi, erstatningsansvar for forløbet under tilbagebetalingssagen og pligten til at erstatte sagsomkostninger fuldt ud. Ved kendelse af 22. december 2022 besluttede Højesterets ankeudvalg, at der ikke var grundlag for at imødekomme anmodningen. Af beslutningen fremgår bl.a.:

”Efter votering besluttede ankeudvalget (Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen og Kristian Korfits Nielsen), at der ikke er grundlag for at imødekomme anmodningen om forelæggelse af spørgsmålene for EU-Domstolen, da det er Højesterets foreløbige vurdering, at fortolkningen af den EU-ret, der er relevant for sagen, ikke giver anledning til en sådan tvivl, at der er behov for at forelægge spørgsmål herom for EU-Domstolen.”

Den 19. januar 2023 anmodede appellanterne Højesteret om at uddybe begrundelsen under henvisning til, at Højesteret som sidste instans bør anses for forpligtet til at begrunde afslag på præjudiciel forelæggelse nærmere.

På det forberedende retsmøde den 25. januar 2023 afslog Højesteret at give en uddybende begrundelse. Af retsbogen fremgår bl.a.:

”Fungerende Ankeudvalgsformand, Anne Louise Bormann, tilkendegav, at Højesteret ikke på nuværende tidspunkt vil uddybe begrundelsen, idet der er tale om en foreløbig afvisning af præjudiciel forelæggelse. Spørgsmålet vil blive genovervejet i forbindelse med hovedforhandlingen og for ikke at foregribe denne vurdering, gives der ved den foreløbige afgørelse alene en kortfattet begrundelse.”

Ved processkrift af 22. februar 2023 anmodede appellanterne herefter om forelæggelse af de nævnte præjudicielle spørgsmål.

Anbringender

Appellanterne har anført navnlig, at besvarelsen af spørgsmålene er relevante for at fastslå, om Højesterets afgørelse af 22. december 2022 om at afvise præjudiciel forelæggelse skulle have været ledsaget af en fyldestgørende og tilstrækkelig begrundelse. Højesteret er under hensyntagen til appellanternes mulighed for at varetage deres interesser i sagen, herunder hen- set til EU-Domstolens praksis og Charterets artikel 47, forpligtet til at give en tilstrækkelig begrundelse på afslaget på præjudiciel forelæggelse på tidspunktet, hvor beslutningen træffes. Dette ændrer ikke på, at begrundelsen fortsat kan have karakter af en foreløbig begrundelse, og at Højesteret kan ændre sin begrundelse senere i sagens forløb.

Spørgsmål 1 skal afklare, om Højesteret, som sidste-instansdomstol, er forpligtet til at begrunde et afslag på præjudiciel forelæggelse, selv om afslaget alene er baseret på en foreløbig vurdering.

Det fremgår af EU-Domstolens afgørelse af 6. oktober 2021 i sag C-561/19 (Consortio Italian Mangement m.fl.), at der gælder en nærmere bestemt begrundelsespligt ved afslag på anmodninger om præjudiciel forelæggelse. Dette krav må også gælde, når Højesterets afslag er baseret på en ”foreløbig vurdering”.

Højesterets kendelse er ikke i overensstemmelse hermed. Højesterets begrundelse er kortfattet og generisk. Det er ikke klart, i hvilket omfang afslaget begrundes i, at nogle af spørgsmålene anses for irrelevante, at fortolkningen af den relevante EU-ret er støttet på Domstolens praksis, eller at EU-rettens fortolkning for Højesteret fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads til rimelig tvivl.

Spørgsmål 2 skal belyse, om en begrundelse svarende til den af Højesteret anvendte er i overensstemmelse med EU-retten, og spørgsmål 3 skal belyse, hvilke krav der i modsat fald stilles til begrundelsen for et afslag.

Det er i den forbindelse ikke tilstrækkeligt blot at henvise til et af kriterierne i EU-Domstolens afgørelse af 6. oktober 1982 i sag 283/81 (CILFIT). I generaladvokat Bobeks forslag til afgørelse i *Conorzio Italian Mangement m.fl.* fremgår det, at retten i sidste instans er forpligtet til bl.a. klart og specifikt at angive, hvilken undtagelse der angiveligt finder anvendelse i sagen, og at give i det mindste en summarisk forklaring på, hvorfor det er tilfældet.

Kravet om begrundelse følger endvidere af Chartrets artikel 47 om retten til fair trial, hvoraf der følger en begrundelsespligt. Chartrets artikel 47 fortolkes sædvanligvis i overensstemmelse med den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har bl.a. i sin afgørelse af 20. september 2011 i *Ullens de Schooten og Rezabek mod Belgien* (sag 3989/07 og 38353/07) udtalt, at sidste-instansdomstole er forpligtet til at begrunde, hvorfor de har fundet, at spørgsmålene i en anmodning om præjudiciel forelæggelse er irrelevante, at de allerede er afklaret af EU-Domstolen, eller at der ikke er tvivl om den korrekte anvendelse af EU-retten.

Spørgsmål 4 skal afklare, om det er tilstrækkeligt, at en national ret først giver sin begrundelse for, at der ikke skal ske præjudiciel forelæggelse, i den endelige dom, når begæringen herom er fremsat, og afslaget på forelæggelse er meddelt, under sagens forberedelse. Spørgsmålet er ikke afgjort i EU-Domstolens praksis. At beslutningen alene er baseret på en foreløbig vurdering, ændrer ikke ved, at der er truffet en afgørelse om at give et afslag. En formålsfortolkning af dommene om begrundelse og hensynet til sagens parter taler med vægt for, at begrundelsen skal gives samtidig med afslaget på forelæggelse, selv om afslaget er baseret på en foreløbig vurdering.

Skatteministeriet har anført navnlig, at der hverken er pligt til eller behov for præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen af de foreslåede fire spørgsmål. En forelæggelse vil være af ren teoretisk interesse og føre til et ubegrundet ressourceforbrug og forlængelse af retssagen.

EU-Domstolens afgørelse i *Conorzio Italian Mangement* m.fl. har ikke ændret på, at den nationale retspleje har bevaret sin procesautonomi med respekt af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet. I afgørelsen opretholdt EU-Domstolen *CILFIT*-dommen, herunder at adgangen til at forelægge præjudicielle spørgsmål ikke er et retsmiddel for parterne, og at det er den nationale domstol, der bestemmer, på hvilket stadium af retsforhandlingerne det er hensigtsmæssigt at forelægge præjudicielle spørgsmål for Domstolen, herunder hvornår der træffes endelig afgørelse om forelæggelsesspørgsmål og processen frem til denne afgørelse.

Det nye ved *Conorzio Italian Mangement* m.fl. er, at det er et udtrykkeligt krav, at det af ”begrundelsen for retsafgørelsen” fremgår, at der foreligger en af de tre situationer, hvor en national domstol, hvis afgørelse ikke kan appelleres, er fritaget for at forelægge præjudicielle spørgsmål. Begrundelseskravet gælder først i retsafgørelsen, dvs. den endelige afgørelse, her Højesterets dom. Appellanterne har intet anført, der støtter en fortolkning af TEUF artikel 267, hvorefter foreløbige retsafgørelser om ikke at forelægge præjudicielle spørgsmål for Domstolen skal begrundes på samme måde som afgørelser herom i den endelige dom, og dermed heller ikke, at en sådan fortolkning kan betragtes som tilstrækkeligt sandsynlig.

Begrundelseskravet går alene på at angive, at en eller flere af de tre situationer foreligger, hvor Højesteret er fritaget for at forelægge præjudicielle spørgsmål, og kravet afhænger af den fortolkningstvivil, der måtte være rejst. Hensynene bag begrundelseskravet er fuldt ud varetaget ved Højesterets begrundelse i afgørelsen af 22. december 2022.

Hertil kommer, at de rejste fortolkningsspørgsmål under ingen omstændigheder kan påvirke Højesterets afgørelse af appellanternes krav under sagen.

Retsgrundlaget

Artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde har følgende ordlyd:

”Den Europæiske Unions Domstol har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål:

a) om fortolkningen af traktaterne

b) om gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret i en af medlemsstaterne, kan denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen.

Hvis et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, der vedrører en person, der er frihedsberøvet, træffer Domstolen afgørelse hurtigst muligt.”

EU-Domstolen har ved dom af 6. oktober 2021 i sag C-561/19 (Conorzio Italian Management m.fl.) udtalt bl.a. følgende om forelæggelsespligten:

”51 Det følger i denne henseende af den ordning, som er indført med artikel 267 TEUF, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 2, at når en national retsinstans, hvis afgørelser ikke kan appelleres i henhold til national ret, fordi den har fastslået, at den befinder sig i en af de tre situationer, der er nævnt i nærværende doms præmis 33, anser sig for fritaget for pligten til at forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse i medfør af artikel 267, stk. 3, TEUF, skal det af begrundelsen for retsafgørelsen fremgå, enten at det rejste EU-retlige spørgsmål ikke er relevant for afgørelsen af tvisten, at fortolkningen af den pågældende EU-retlige bestemmelse er støttet på Domstolens praksis, eller, såfremt der ikke findes en sådan praksis, at EU-rettens fortolkning for den retsinstans, der træffer afgørelse i sidste instans, fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads til rimelig tvivl.

...

56 Det tilkommer endvidere alene den nationale ret at afgøre, på hvilket stadium af retsforhandlingerne det er hensigtsmæssigt for den at forelægge et præjudicielt spørgsmål for Domstolen (jf. i denne retning dom af 17.7.2008, Coleman, C-303/06, EU:C:2008:415, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis), idet sidstnævnte imidlertid ikke er kompetent til at besvare en præjudiciel forelæggelse, såfremt retsforhandlingerne ved den forelæggende ret allerede er afsluttet på det tidspunkt, hvor anmodningen indgives (dom af 13.4.2000, Lehtonen og Castors Braine, C—176/96, EU:C:2000:201, præmis 19).”

Højesterets begrundelse og resultat

Efter artikel 267, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde er en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, pligtig at indbringe præjudicielle spørgsmål som nævnt i bestemmelsens stk. 1 for EU-Domstolen. Dette gælder dog

efter Domstolens praksis ikke i visse nærmere angivne tilfælde, jf. herved bl.a. dom af 6. oktober 1982 i sag 283/81, Cilfit m.fl.

EU-Domstolen har i dom af 6. oktober 2021 i sag C-561/19 (Conorzio Italian Management m.fl.) udtalt, at når en sådan national ret anser sig for fritaget for pligten til at forelægge præjudicielle spørgsmål for Domstolen, skal det af begrundelsen fremgå enten, at det rejste EU-retlige spørgsmål ikke er relevant for afgørelsen af tvisten, at fortolkningen af den pågældede EU-retlige bestemmelse er støttet på Domstolens praksis, eller at EU-rettens fortolkning fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads til rimelig tvivl.

Det fremgår af Højesterets beslutning af 22. december 2022, at det er rettens foreløbige vurdering, at fortolkningen af den EU-ret, der er relevant for sagen, ikke giver anledning til en sådan tvivl, at der er behov for at forelægge spørgsmål herom for EU-Domstolen. Som anført i Højesterets retsbog af 25. januar 2023 vil spørgsmålet blive genovervejet i forbindelse med hovedforhandlingen i sagen, og for ikke at foregribe denne vurdering er der ved den nævnte foreløbige afgørelse alene givet en kortfattet begrundelse.

Højesteret finder herefter, at der ikke foreligger en sådan tvivl om, at begrundelsen i rettens beslutning af 22. december 2022 er i overensstemmelse med, hvad der følger af ordningen efter traktatens artikel 267, at der er grundlag for at forelægge de ønskede præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen.

Højesteret tager derfor ikke anmodningen herom til følge.

Thi bestemmes:

Anmodningen om forelæggelse af spørgsmål for EU-Domstolen tages ikke til følge.